

**Uchwała Nr XIV/67/07
Rady Gminy Buczkowice
z dnia 31 października 2007r.**

w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007 – 2012.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym /t.j. Dz.U. z 2001r. Nr 142 poz.1591 z póź.zm./ w związku z art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej /Dz.U.z 2004r Nr 64 poz.593 z póź.zm/

**Rada Gminy Buczkowice
postanawia:**

§1

Uchwalić Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2012 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

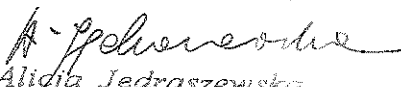
§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy i Kierownikowi GOPS w Buczkowicach.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Aligja Jedraszewska

Rada Gminy Buczkowice
ul. Lipowska 730
43-374 Buczkowice

Załącznik
do uchwały Nr XIV/67/07
Rady Gminy Buczkowice
z dnia 31 października 2007r.

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BUCZKOWICE
NA LATA 2007 - 2012**

Opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej.

SPIS TREŚCI:

Wstęp	str. 3
I. Pomoc społeczna – diagnoza, zasoby, ich rola w tworzeniu stosownych rozwiązań.	str.4
I.1. Misja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	str.4
I.2. Charakterystyka gminy Buczkowice.	str.5
I.3. Instytucja pomocy społecznej - zadania samorządu gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.	str.6
I.4. Wskazówki ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego.	str.9
II. Obszary strategiczne.	str.10
II.1. Diagnoza i analiza problemów społecznych w gminie Buczkowice.	str.10
II.1.1. Liczba osób i rodzin objętych pomocą.	str.10
II.1.2. Rozkład dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2004 – 2006.	str.11
II.1.3. Struktura wydatków na lata 2004 – 2006.	str.12
II.1.4. Wydatki w 2006 roku na podstawie zadań zleconych i własnych gminy Buczkowice.	str.12
II.2. Charakterystyka problemów społecznych.	str. 13
II.2.1. Bezrobocie.	str. 13
II.2.2. Ubóstwo.	str. 15
II.2.3. Niepełnosprawność.	str. 17
II.2.4. Długotrwała choroba.	str. 20
II.2.5. Inne dysfunkcje w rodzinach klientów pomocy społecznej w Buczkowicach.	str. 21
a) Uzależnienie od alkoholu.	str. 21
b) Przemoc w rodzinie.	str. 22
c) Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.	str. 23
d) Ochrona macierzyństwa.	str. 24
e) Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.	str. 24
f) Bezdomność.	str. 24
III. Ocena	str. 25
III.1. Wnioski wynikające z diagnozy i analizy problemów społecznych.	str. 25
III.2. Zasoby gminy Buczkowice mogące być wykorzystane do rozwiązywania problemów społecznych.	str. 27
III.3. Deficyty w gminie Buczkowice utrudniające rozwiązywanie problemów społecznych.	str. 28
III. 4. Cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	str. 29
4.1. Cel główny.	str. 29
4.2. Cele ogólne.	str. 29
4.3. Zadania szczegółowe.	str. 29
III.5. Monitorowanie i ocena Strategii.	str. 30
Spis tabel zawartych w części II niniejszego opracowania.	str. 31

Wstęp

Pomoc społeczna domyka system zabezpieczenia społecznego i jest adresowana do kręgu osób (głównie do grup szczególnego ryzyka) próbując przeciwdziałać znalezieniu się ich poniżej progu bezpieczeństwa socjalnego.

Są w tym pakiecie działania doraźne, programy wspomagające czy ratunkowe, uruchamiane i realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości.

Praca socjalna winna uruchamiać zasoby społeczności na rzecz zaspokojenia potrzeb i wywołania zmian służących poprawie skuteczności działania. Jest to zawodowa działalność służąca identyfikacji, minimalizowaniu lub usuwaniu nierównowagi między jednostką, a jej społecznym otoczeniem, oraz odzyskaniu potencjału własnego jednostek czy grup społecznych.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie lokalnym, jak i rodziny czy jednostki) wymaga diagnozowania problemów w skali gminy, opracowania założeń polityki społecznej gminy oraz przystosowania istniejącej infrastruktury pomocowej do minimalizowania negatywnych skutków przemian społeczno – gospodarczych oraz do wspomagania mechanizmów przystosowania społecznego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach realizuje zadania własne gminy i zlecone gminie do wykonania. Pierwsze – finansowane są z budżetu gminy, drugie – z budżetu państwa. Formy zadań to pomoc środowiskowa i pomoc instytucjonalna.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. /Dz.U.Nr 64 poz.593 z późniejszymi zmianami/ zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Buczkowice została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dane uzyskane z instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie gminy Buczkowice oraz instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

I. POMOC SPOŁECZNA – diagnoza, zasoby, ich rola w tworzeniu stosownych rozwiązań

I.1. MISJA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wszystkich programów i projektów, budowanych dla osiągnięcia celów tej Strategii, konieczne jest uwzględnienie Zasad Konstytucyjnych, a więc równości wobec prawa, obowiązków oraz równego traktowania wszystkich obywateli, pomocniczości jako tworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin, dobra wspólnego – dążenie do rozwijania warunków umożliwiających pełny rozwój mieszkańcom gminy.

We wszystkich programach i projektach budowanych w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, uczestnikami muszą być najważniejsze dla człowieka grupy oparcia społecznego: rodzina (rodzice, rodzeństwo, dzieci, krewni), przyjaciele, sąsiedzi, koledzy z pracy i szkoły, organizacje nieformalne i formalne (grupy wsparcia, stowarzyszenia, partie polityczne ...), profesjonaliści (nauczyciele, kościół, lekarze), punkty usługowe (ośrodek pomocy społecznej, dom pomocy społecznej ...). W trudnych sytuacjach życiowych osoba czy rodzina powinna uzyskać pomoc w tych grupach oparcia społecznego. Przy czym najważniejszą grupą oparcia powinna być rodzina, potem środowisko czy szeroko pojęta społeczność. Pomoc instytucjonalna (punkty usługowe) powinna wspierać osobę czy rodzinę w jej trudnej sytuacji życiowej w ostateczności, czy też jako uzupełnienie pomocy świadczonej przez najbliższych i środowisko.

Ponadto systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej.

Mając na uwadze powyższe stwierdzenia dochodzimy do momentu sformułowania misji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Buczkowice, a jest nią:

DAŻENIE DO MAKSYMALNEGO USPRAWNIENIA W CODZIENNYM FUNKCJONOWANIU MIESZKAŃCÓW GMINY BUCZKOWICE ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ, POPRZECZ WYKORZYSTANIE AKTYWNOŚCI LUDZKIEJ ORAZ ZASOBÓW GMINY I POWIATU.

I. 2. CHARAKTERYSTYKA GMINY BUCZKOWICE

Gmina Buczkowice zajmuje obszar o powierzchni 19,33 km², we wschodniej części Beskidu Śląskiego. Jest to część płaskowyżu Kotliny Żywieckiej, obniżająca się stopniowo w kierunku Jeziora Żywieckiego i rzeki Soły.

Gmina położona jest w odległości około 12 km od Bielska – Białej i 10 km od Żywca. Bezpośrednio graniczy z ośrodkiem sportów zimowych - Szczyrk. Rozciąga się wzdłuż rzeki Żylicy, w odległości około 3 km od Jeziora Żywieckiego. Gmina Buczkowice charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazową.

W skład gminy wchodzi sołectwa : Buczkowice, Godziszka, Kalna i Rybarzowice. Historia Gminy Buczkowice sięga do XVI wieku (wg źródeł pisanych), kiedy to rozpoczyna się proces osadnictwa koczujących pasterzy, wtedy to powstały wsie zarębne takie jak: Buczkowice, Godziszka, a potem Kalna.

W połowie XIX wieku na terenach dzisiejszej gminy Buczkowice zaczął rozwijać się przemysł. Swoją działalność rozpoczęły młyny, tartaki, fabryki związane z przemysłem włókienniczym, fabryki wyrobów drzewnych.

Obecne miejscowości należące dziś do Gminy Buczkowice przekształciły się w region turystyczny, z dobrze rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą.

Na terenie gminy istnieją liczne obiekty zabytkowe, znajdujące się pod ochroną konserwatorską, a wśród nich na uwagę zasługują:

- najstarsza kapliczka w Buczkowicach wzniesiona w 1816 roku,
- liczne obiekty sakralne, w tym zwłaszcza kościół z XIX wieku w Rybarzowicach, obecnie modernizowany i powiększany,
- kościół w Godziszce z XIX wieku,
- kilkadziesiąt mieszkalnych domów drewnianych zrębowych z XIX wieku we wszystkich sołectwach.

Obecnie każde sołectwo ma własny kościół parafialny. W każdym sołectwie funkcjonują zespoły szkół podstawowych i gimnazjum. W Buczkowicach istnieje możliwość kształcenia na poziomie szkoły średniej – liceum oraz dokończania w zakresie szkoły średniej w systemie wieczorowym. W sołectwach : Buczkowice, Godziszka i Rybarzowice najmłodsze dzieci mogą uczęszczać do oddziałów przedszkolnych. Mieszkańcy gminy korzystają z opieki medycznej Gminnego Ośrodka Zdrowia w Buczkowicach oraz jego filii w Rybarzowicach.

Na terenie gminy działalność kulturalną i społeczną prowadzą Gminny Ośrodek Kultury w Buczkowicach, Gminna Biblioteka Publiczna w Buczkowicach, Towarzystwo Społeczno – Kulturalne „Zagroda” oraz Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Rybarzowice. Swoją działalność prowadzą również koła emerytów i rencistów w Buczkowicach, Rybarzowicach i Godziszce.

Współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z wieloma podmiotami rozszerza ofertę stosownych form i środków pomocy na rzecz beneficjentów pomocy społecznej z naszej gminy.

I. 3. INSTYTUCJA POMOCY SPOŁECZNEJ - ZADANIA SAMORZĄDU GMINY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Artykuł 2 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U.Nr 64 poz. 593 z późniejszymi zmianami) wyjaśnia nam pojęcie czym jest instytucja pomocy społecznej. „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.”

Działania pomocy społecznej są formalnie zorganizowane. Jako instytucja zatrudnia ona wyspecjalizowany personel, realizujący jej cele i zadania w jasno określonych strukturach organizacyjnych.¹

Usługi pomocy społecznej mają charakter sformalizowany, wyznaczany przez precyzyjne kryteria, które dotyczą formalno – prawnych warunków, jakie ewentualny świadczeniobiorca powinien spełnić aby móc uzyskać określoną pomoc.

Usługi i świadczenia pomocy społecznej wyróżniają się regularnością udzielania pomocy przez wyspecjalizowanych, pełnoetatowych pracowników w ramach formalnych instytucji.²

Instytucja pomocy społecznej świadczy usługi bezpośrednio, to znaczy przeznaczone dla konkretnych jednostek lub rodzin. Poprzedzone jest to procesem identyfikacji potrzeb, zdiagnozowaniem sytuacji potrzebujących osób i opracowaniem adekwatnego i optymalnego planu pomocy.³

Artykuł 3 wspomnianej wyżej ustawy precyzuje celowość niesienia pomocy. Cele pomocy społecznej odnoszą się do osiągania wyższego poziomu społecznego funkcjonowania jednostek, rodzin lub grup społecznych i dotyczą:

- 1) promocji pozytywnych i pożądanych przez system społeczny sposobów funkcjonowania jednostek, rodzin lub grup społecznych;
- 2) zapobiegania powstawaniu trudnych sytuacji życiowych i problemów społecznych;
- 3) pomocy jednostkom, rodzinom, grupom społecznym w rozwiązywaniu ich problemów
- 4) wspierania i dostarczania pomocy tym, którzy samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć własnych trudności i problemów.⁴

Gmina i powiat, obowiązane zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej, nie mogą odmówić pomocy osobie potrzebującej³.

Zadania gminy w zakresie pomocy społecznej:

„1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;

¹ Tomasz Kaźmierczak, Marta Łuczyńska „ Wprowadzenie do pomocy społecznej” BPS „ Śląsk” s.68

² tamże s.68

³ tamże s.70

⁴ tamże s.80

6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;

8) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego;

9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;

10) praca socjalna;

11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;

13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;

14) dożywianie dzieci;

15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;

16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;

17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;

18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

2. Do zadań własnych gminy należy:

1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;

2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

3. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
  - 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
  - 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
  - 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.
  - 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom.
4. Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa w ust.1, zapewnia budżet państwa.”¹

---

¹ Art. 17, art.18 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. / Dz.U.Nr 64 z 15 kwietnia 2004 r. poz. 593 z późniejszymi zmianami /

I. 4. WSKAZÓWKI ZE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU BIELSKIEGO

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego zaprezentowano diagnozę i analizę problemów społecznych w powiecie, w tym również w poszczególnych gminach tego powiatu.

Do celów szczegółowych przyjętych w strategii należy:

- 1) Zapewnienie niezbędnego wsparcia rodzinom i dzieciom w powiecie bielskim.
- 2) Zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości pełnego funkcjonowania w społeczności lokalnej i zaspokajania potrzeb.
- 3) Zwiększenie szans mieszkańców powiatu do prawidłowego funkcjonowania na rynku pracy.
- 4) Tworzenie warunków sprzyjających samowystarczalności osób przewlekłe chorych i starszych.
- 5) Tworzenie warunków readaptacji społecznej dla osób i grup wykluczonych ze społeczeństwa i zagrożonych marginalizacją.

Uznano, że dla realizacji celów strategicznych konieczne będzie:

- ustawiczne szkolenie kadry pomocy społecznej w zakresie pracy z różnymi kategoriami klientów i rozwiązywania ważnych kwestii społecznych,
- pozyskiwanie do współpracy organizacji społecznych w zakresie rozpoznawania potrzeb i oczekiwań mieszkańców powiatu oraz ich zaspokajania,
- tworzenie konkretnych programów pomocowych i pozyskiwanie funduszy na ich realizację w tym również ze środków Unii Europejskiej,
- stałe monitorowanie i okresowa ocena zadań realizowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, a także informowanie instytucji i organizacji oraz społeczność lokalną o wynikach podejmowanych działań,

Aby działania podejmowane dla rozwiązania problemów społecznych były skuteczne, muszą one być realizowane na trzech płaszczyznach:

- profilaktyki
- wczesnej interwencji
- łagodzenia skutków¹

¹ Opracowano na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego w Obszarze pomocy Społecznej na lata 2002 – 2015, przyjętej przez Radę Powiatu w Bielsku: Białej uchwałą z dnia 16 maja 2002 roku

II. Obszary strategiczne.

II. 1. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BUCZKOWICE

1. Liczba osób i rodzin objętych pomocą.

ROK	Liczba rodzin objętych pomocą	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej
2004	225	798	409	63
2005	242	822	476	134
2006	246	931	603	272

Tabela Nr 1 Liczba osób i rodzin objętych pomocą.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2004, 2005 i 2006.

Analiza powyższej tabeli wskazuje na wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej co powoduje zwiększenie kwoty wydatkowanych świadczeń na rzecz osób potrzebujących pomocy.

Rodziny, które korzystały ze wsparcia pomocy społecznej, znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z różnych przyczyn. Wśród tych przyczyn (dysfunkcji) wymienić należy przede wszystkim: ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, bezdomność oraz trudności w adaptacji społecznej osób po opuszczeniu przez nich zakładu karnego. Zauważyć należy, że w wielu rodzinach występuje więcej niż jedna dysfunkcja. Wśród rodzin objętych pomocą są również rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z kilku przyczyn – są więc rodzinami wieloproblemowymi.

2. Rozkład dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2004 – 2006.

Dysfunkcja	Rodziny korzystające z pomocy 2004 rok		Rodziny korzystające z pomocy 2005 rok		Rodziny korzystające z pomocy 2006 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	83	244	79	230	55	107
Bezrobocie	125	487	113	470	114	466
Długotrwała choroba	56	176	48	150	52	181
Niepełnosprawność	78	250	78	227	50	246
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	67	1	7	23	109
Przemoc w rodzinie	18	69	11	55	6	27
Alkoholizm	40	86	18	31	12	23
Trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego	6	10	4	4	2	2
Bezdomność	3	3	2	2	2	2
Zdarzenie losowe	3	10	1	4	2	6

Tabela Nr 2 Rozkład dysfunkcji wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2004, 2005 i 2006.

Jak wynika z tabeli, największa liczba rodzin objętych pomocą to rodziny borykające się z problemem bezrobocia. Drugą w kolejności dysfunkcją występującą w rodzinach jest ubóstwo powodowane niskimi dochodami lub ich brakiem. Znaczącym problemem w Buczkowicach jest również niepełnosprawność klientów pomocy społecznej oraz długotrwała choroba, która jest przyczyną trudnej sytuacji życiowej rodzin.

Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin należy nadużywanie alkoholu wśród klientów pomocy społecznej. Problem ten wymaga działań pomocowych skierowanych do tej grupy osób nie tylko uzależnionych ale i współuzależnionych – jest to praca skierowana na całą rodzinę.

Poważnym problemem, który także występuje na terenie gminy, a który wymaga specjalistycznej pomocy jest przemoc w rodzinie. Problem ten nie jest znaczący ze względu na jego rozmiar lecz długotrwały proces powrotu do prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Z danych pomocy społecznej wynika, że najmniej znaczącymi problemami, które jednak pojawiają się w naszej gminie są: bezdomność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenie losowe.

3. Struktura wydatków na lata 2004 – 2006:

ROK	UDZIELONE ŚWIADCZENIA	
	zadania zlecone	zadania własne
2004	89.140	150.923
2005	87.922	158.872
2006	92.621	200.983

Tabela Nr 3 Struktura wydatków na lata 2004 – 2006.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2004, 2005 i 2006.

4. Wydatki w 2006 roku na podstawie zadań zleconych i własnych gminy Buczkowice.

Zadania zlecone (fundusze pozyskane na ich realizację od Państwa) w 2006 r.

- składki na ubezpieczenie zdrowotne 7.641 złotych
- świadczenia:
  - zasiłki stałe 92.621 złotych
  - zasiłki okresowe 42.827 złotych

Zadania własne (realizowane z funduszy własnych gminy) w 2006 r.

- świadczenia:
  - zasiłki celowe i celowe specjalne 58.582 złote
  - zasiłki celowe w naturze:
    - na zakup żywności 24.480 złotych
- dożywianie dzieci 79.192 złote
  - w tym dotacja celowa z budżetu wojewody 59.540 złotych
- usługi opiekuńcze 9.895 złotych
- opłata za pobyt mieszkańców w DPS 42.279 złotych
- doposażenie stołówek szkolnych 17.286 złotych
  - w tym dotacja celowa 11.892 złote
- zasiłki celowe na zdarzenie losowe 2.500 złotych
  - (2 pożary budynków)
- pokrycie kosztów pogrzebu (1 osoba) 2.335 złotych

II.2. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

II.2.1 BEZROBOCIE

a) Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Bezrobocie, jako problem społeczny to „(...) zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zawodowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia.”¹

Za osobę bezrobotną uważa się „(...) osobę (...) nie zatrudnioną i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie (...), nie uczącą się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy ...”²

Z badań prowadzonych w Polsce nad bezrobociem wynika, że bezrobocie w rodzinach jest główną przyczyną drastycznego obniżenia się ich dochodów i w efekcie ubóstwa. To z kolei powoduje powstanie szeregu dalszych problemów w rodzinach, takich jak: konflikty, napięcia, uzależnienia.

Osoby bezrobotne i ich rodziny są jedną z grup społecznych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem.

Działania podejmowane przez różne instytucje i organizacje dla rozwiązywania problemu bezrobocia muszą być zintegrowane. Lokalne programy socjalne prowadzone w tym zakresie często nie wystarczają. Potrzebne jest wdrażanie programów co najmniej na poziomie regionalnym, a często nawet ogólnokrajowym.

b) Rozmiary bezrobocia i analiza danych w 2005 i 2006 roku:

Poniższa tabela ilustruje osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku – Białej według płci.

płeć	2005	2006
Kobiety	245	225
Mężczyźni	217	178
OGÓŁEM	462	403

Tabela Nr 4 Bezrobotni w gminie Buczkowice zarejestrowani w PUP (wg płci).

Źródło Opracowanie własne, na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku-Białej.

Jak pokazuje tabela zarówno w 2005 jak i w 2006 roku liczba kobiet zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy przewyższała liczbę zarejestrowanych mężczyzn.

Wśród osób bezrobotnych są również niepełnosprawni. Jak wynika z informacji z Powiatowego Urzędu Pracy, w 2006 roku - zarejestrowanych było ogółem 22 osoby w tym 10 kobiet.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na rzecz osób bezrobotnych, organizuje działania mające formy aktywizacji są to: prace społecznie – użyteczne oraz roboty publiczne, z których w 2006 roku skorzystało - 17 osób

¹ Elżbieta Trafalek Bezrobocie jako zjawisko towarzyszące gospodarce wolnorynkowej, (w:) „Praca socjalna”, Nr 1 z 2000r. oraz Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu bielskiego

² Ustawa z dnia 20.04.2004r.o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art2ust.1pkt 2

c) Bezrobocie wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w 2005 i 2006 roku.

Wśród liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, obserwuje się nieznaczny spadek, aczkolwiek bezrobocie pozostaje nadal jedną z głównych przyczyn udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach.

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2004	125	487
2005	113	470
2006	114	466

Tabela Nr 5 Bezrobocie jako główny powód korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2004, 2005 i 2006.

Struktura bezrobotnych w gminie Buczkowice według poziomu wykształcenia.

poziom wykształcenia	2006 rok	
	OGÓŁEM	LICZBA KOBIET
wyższe	16	10
policealne i średnie zawodowe	87	55
ogólnokształcące	21	17
zawodowe	178	92
podstawowe i niepełne podstawowe	101	51

Tabela Nr 6 Struktura bezrobotnych w gminie Buczkowice według poziomu wykształcenia.

Źródło Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku – Białej.

Z analizy danych zawartych w Tabeli Nr 6, w Buczkowicach, najwięcej osób bezrobotnych ma wykształcenie zasadnicze zawodowe, a także podstawowe.

Straty i skutki społeczne, które powoduje bezrobocie, są trudne do oszacowania. Degradacja społeczna dotyka nie tylko osoby bezrobotnej, ale także jej rodzinę. Utrata pracy, przejście na zasiłek, utrata zasiłku, jak też długotrwałe pozostawanie bez pracy, następnie potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Z doświadczeń pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu

materiałnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Często zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną.

Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny niż bezrobocie kobiet. Bezrobotny mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które powodują sięganie po alkohol, co wśród bezrobotnych staje się zjawiskiem masowym.

Cel strategiczny - ograniczanie bezrobocia

Cele operacyjne:

- wspomaganie osób bezrobotnych w zdobywaniu umiejętności poruszania się na rynku pracy,
- tworzenie warunków umożliwiających poprawę poziomu przygotowania zawodowego,
- wspieranie działań osób bezrobotnych w kierunku zatrudnienia,
- wspieranie osób bezrobotnych w zdobywaniu doświadczeń zawodowych,
- eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia,

Realizacja zadań:

- podejmowanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej różnych form aktywizacji osób bezrobotnych – jak prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne dla długotrwale bezrobotnych,
- współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku – Białej,
- współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z agencjami pośrednictwa pracy,
- wyposażenie osób bezrobotnych w umiejętności poruszania się na rynku pracy,
- nauka redagowania dokumentów aplikacyjnych, przygotowywanie osób bezrobotnych do rozmów kwalifikacyjnych, internetowy i prasowy dostęp informacji o rynku pracy,
- prowadzenie działalności informacyjnej w obszarze problemów bezrobocia – poszukiwanie innych form jak przekwalifikowanie się,
- przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej,
- zróżnicowanie form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania,
- prowadzenie stałej analizy potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy w celu właściwego ukierunkowania działań wspierających osoby bezrobotne w obszarze zatrudnienia i samozatrudnienia.

II. 2.2. UBÓSTWO

a) Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założeń:

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryje się poza wyżywieniem, którego niezbędności nikt nie kwestionuje, takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestniczenie w świadczeniach kulturalnych. Ubóstwo jest jednym z głównym powodów przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach.

Pomoc społeczna w Polsce jest tym działem zabezpieczenia społecznego, które stanowi dopełnienie sieci bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach wystąpienia ubóstwa, któremu jednocześnie towarzyszy występowanie innych trudnych problemów socjalnych,

których nie udało się rozwiązać w ramach ubezpieczenia społecznego. Problemy te zostały zdefiniowane w ustawie o pomocy społecznej.

Dlatego osoba uboga może otrzymać wsparcie materialne z ośrodka pomocy społecznej wtedy, gdy jej trudna sytuacja dochodowa związana jest z co najmniej jednym trudnym problemem socjalnym takim jak: bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, sieroctwo, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy, alkoholizm, narkomania, sytuacja kryzysowa, zdarzenie losowe.¹

b) Ubóstwo wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach:

Z badań empirycznych wynika, że w Polsce najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby, których jedynym dochodem są zasiłki z pomocy społecznej.

Wśród klientów pomocy społecznej, na terenie gminy Buczkowice, ubóstwo jest jedną z przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin.

W 2004 roku Ośrodek Pomocy Społecznej zainicjował uczestnictwo w długofalowym programie PAED tj. pozyskiwanie artykułów żywnościowych dla rodzin najuboższych - z banku żywności. Od 2004 roku akcja ta prowadzona jest na szczeblu lokalnym przy współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Wsi w Rybarzowicach. Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej co roku korzysta z bezpłatnych miejsc kolonijnych dla dzieci oferowanych z Kuratorium Oświaty w Katowicach.

Poniższa tabela ukazuje rozmiar problemu ubóstwa wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2004 - 2006

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2004	83	244
2005	79	230
2006	55	107

Tabela Nr 7 Ubóstwo jako jedna z przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2004, 2005 i 2006.

Cel strategiczny - działania minimalizujące i eliminujące skutki różnorodnych problemów społecznych prowadzących do ubożenia mieszkańców gminy Buczkowice

Cele operacyjne:

- wspomaganie osób i rodzin w odzyskaniu zdolności realizacji potrzeb życiowych,
- wzmacnianie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- współdziałanie z lokalnymi instytucjami w przeciwdziałaniu skutków pojawiających się

¹ Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku / Dz.U.Nr 64 z 15 kwietnia 2004 r. poz. 593 z późniejszymi zmianami /

- problemów społecznych,
- przeciwdziałanie skutkom marginalizacji społecznej osób ubogich,
- przyjęcie systemowych rozwiązań w sferze polityki społecznej na szczeblu lokalnym w zakresie działań na rzecz osób i rodzin ubogich.

Realizacja zadań:

- wsparcie osób i rodzin ubogich pomocą finansową lub rzeczową,
- pomoc najuboższym w przezwyciężaniu ich trudnej sytuacji życiowej oraz mobilizacja klientów pomocy społecznej do podjęcia radykalnych działań w kierunku poprawy swojej sytuacji życiowej,
- uczestnictwo i realizacja programów na rzecz ludzi biednych i ubogich,
- pomoc w wykorzystaniu własnych możliwości w dążeniu do zmiany dotychczasowych warunków życiowych,
- praca socjalna ukierunkowana na zmianę postaw i oczekiwań powstałych w wyniku zjawiska dziedziczenia ubóstwa,
- zapobieganie patologiom społecznym poprzez podjęcie szeroko rozumianych działań profilaktycznych i edukacyjnych

II. 2. 3 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

a) Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS, jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Podjmując działania na rzecz osób niepełnosprawnych trzeba pamiętać, że:

- Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia.
- Działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych muszą uwzględniać prawo tych osób do dokonywania samodzielných wyborów życiowych.
- Działania muszą być prowadzone z poszanowaniem godności osobowej i suwerenności osób niepełnosprawnych.
- Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania pomocy i niezbędnych środków dla wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw.

b) Niepełnosprawność wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2004	78	250
2005	78	227
2006	50	246

Tabela Nr 8 Niepełnosprawność wśród klientów pomocy społecznej.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPIPS 2004, 2005 i 2006.

Obserwacje pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się z ograniczonymi możliwościami zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, oprotezowania, trudno dostępną rehabilitacją.

Dużym problemem są niskie środki finansowe wystarczające jedynie na podstawowe potrzeby życiowe.

Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości. Na tej płaszczyźnie widać niedoinwestowanie oraz braki unormowań prawnych na szczeblu edukacji dzieci niepełnosprawnych.

Niepełnosprawni na terenie gminy Buczkowice to dzieci, młodzież, osoby dorosłe – niesprawne fizycznie, intelektualnie i umysłowo. Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach realizuje zadania, które związane są m.in. ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, a ściślej z rehabilitacją społeczną poprzez zachęcanie osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, w warsztatach terapii zajęciowej, pomagając w wypełnianiu stosownych wniosków, gromadzeniu wymaganej dokumentacji aby osoby te mogły uzyskać dofinansowanie ze środków PFRON. Podejmowane działania Ośrodka Pomocy Społecznej zmierzają do ograniczenia barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się.

W bieżącym roku Ośrodek Pomocy Społecznej zainicjował cykliczne, kwartalne spotkania z rodzicami dzieci niepełnosprawnych oraz z osobami niepełnosprawnymi. Spotkania te mają na celu informowanie mieszkańców gminy o przedsięwzięciach (programach) lokalnych oraz regionalnych na rzecz osób niepełnosprawnych, w których oni sami mogą uczestniczyć. Ponadto spotkania te mają służyć zintegrowaniu osób niepełnosprawnych z naszej gminy w celu utworzeniu pomocowej grupy wsparcia, a w przyszłości założenia Stowarzyszenia na rzecz osób niepełnosprawnych. Celowość założenia takiego stowarzyszenia obejmuje szeroki wachlarz różnych możliwości wyrównania szans w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.

Od 2004 roku tutaj Ośrodek realizuje pomoc w formie zapewnienia usług opiekuńczych obejmujemy nimi osoby starsze, chore, niepełnosprawne, które nie mogą sobie samodzielnie poradzić potrzebując fachowej opieki i pomocy osoby drugiej.

Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku – Białej w zakresie kompletowania niezbędnej dokumentacji oraz kierowania do zespołu osób celem uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności.

Z uzyskanych informacji z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że z terenu gminy Buczkowice orzeczenie o niepełnosprawności (dla dzieci) wydano:

2005 r. - 24 osoby

2006 r. - 13 osób

natomiast orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydano następująco:

2005 r.

stopień znaczny – 18 osób

stopień umiarkowany - 53 osoby

stopień lekki - 45 osób

2006 r.

stopień znaczny – 20 osób

stopień umiarkowany - 57 osób

stopień lekki - 39 osób

Na terenie gminy Buczkowice nie ma placówek, organizacji czy też stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych dlatego mając na względzie konieczność rehabilitacji zmierzającej do rozwoju ogólnego osób niepełnosprawnych, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania społecznego Ośrodek Pomocy Społecznej stara się udzielać szeroko rozumianej i fachowej pomocy osobom niepełnosprawnym.

Korzystamy z pomocy placówek działających w formie Domów Pomocy Społecznej o zasięgu powiatowym. Warsztaty terapii zajęciowej oferują nam Gilowice oraz Bielsko – Biała - Caritas Diecezji Bielsko – Żywieckiej realizując ogólnopolski projekt „Indywidualne ścieżki kariery zawodowej szansą dla osób niepełnosprawnych”. W doradztwie zawodowym dla osób niepełnosprawnych pomaga stowarzyszenie bielskie „Teatr Grodzki”, który oferuje również terapię odpowiednią do rodzaju schorzeń, stopnia niepełnosprawności, zainteresowań i zdolności uczestników.

Dotychczasowe doświadczenia pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, na rzecz osób niepełnosprawnych przybliżyły problematykę tych osób, ich możliwości, oczekiwania i ukazały rozmiar potrzeb tego środowiska. Obserwujemy znaczny wzrost zainteresowania proponowanymi formami rehabilitacji społecznej.

W wyniku prowadzonej pracy socjalnej na terenie gminy Buczkowice, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej zdiagnozowali problem osób chorych psychicznie, który nasila się dlatego zachodzi konieczność rozszerzenia działalności tutaj. Ośrodka w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych na rzecz tej grupy osób.

Cel strategiczny - tworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym godne uczestnictwo w życiu społecznym

Cele operacyjne:

- budowanie świadomości opinii społecznej na temat niepełnosprawności, barier jakie napotykają osoby niepełnosprawne w codziennym funkcjonowaniu – zmiana wizerunku osoby niepełnosprawnej w środowisku,
- zwiększenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym – poprzez likwidację, pokonywanie barier architektonicznych i komunikacyjnych,
- kształtowanie postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i uświadamianie niepełnosprawnym możliwości wpływania na własną sytuację zawodową,
- pomoc w pokonywaniu przeszkód i pozyskiwanie różnych możliwości rehabilitacji i terapii dzieci, młodzieży, dorosłych osób niepełnosprawnych,
- uczestnictwo, rozwój i wspomaganie systemu wsparcia dla zarówno rodzin jak i osób niepełnosprawnych.

Realizacja zadań:

- poszukiwanie nowych form ofert terapeutyczno - rehabilitacyjnych
- promowanie w środowisku lokalnym imprez i przedsięwzięć o charakterze integracyjnym,
- wspieranie osób i rodzin osób niepełnosprawnych w formie finansowej, rzeczowej i innej mającej na celu wzmacnianie zaradności osób niepełnosprawnych oraz ich aktywności społecznej,
- rozszerzenie działalności tutaj. Ośrodka Pomocy Społecznej o nową formę pracy jaką są specjalistyczne usługi opiekuńcze na rzecz osób chorych psychicznie,
- uruchomienie grupy wsparcia oraz grupy samopomocy osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin

II. 2.4 DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

a) Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Długotrwała choroba definiowana również jako choroba przewlekła to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych.

Długotrwała choroba to „(...) dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal ... do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i/ lub rehabilitacji.”¹

Nie ma okresu w życiu człowieka, w którym nie byłby narażony na utratę zdrowia. Powody utraty zdrowia są różne. Czasem choroby są skutkiem niedbałości o własne zdrowie, czasami efektem sytuacji i warunków życia w rodzinie, często jednak pojawiają się w okresie starości. Zauważyć trzeba, że starość nie jest chorobą, choć zdrowie w tym okresie życia człowieka bywa coraz słabsze. W wieku powyżej 85 lat, od 80% do 90% wymaga pomocy i opieki bardzo często codziennej – w zaspokajaniu potrzeb podstawowych. Pomoc i opiekę powinna świadczyć rodzina. Choć czasami choroba dezorganizuje życie rodziny i wtedy potrzebne jest jej wsparcie socjalne i psychologiczne. Jednak kiedy rodziny nie ma lub kiedy rodzina nie może, a czasem nie chce, opiekować się chora osobą – niezbędne jest organizowanie opieki przez pomoc społeczną. Najlepszą, najefektywniejszą i stosunkowo tania formą wsparcia jest organizowanie usług opiekuńczych w domu chorego. Kiedy osoba chora wymaga całodobowej opieki organizowana jest pomoc instytucjonalna – w domu pomocy, w tym również w rodzinnym domu pomocy.

b) Długotrwała choroba wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2004	56	176
2005	48	150
2006	52	181

Tabela Nr 9 Długotrwała lub ciężka choroba wśród klientów pomocy społecznej.

Źródło Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2004, 2005 i 2006.

Kolejną co do wielkości grupą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, na terenie gminy Buczkowice, są osoby długotrwale i ciężko chore.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach prowadzi szeroko rozumianą pracę socjalną na rzecz osób chorych i ich rodzin, obejmując tę grupę osób pomocą finansową, rzeczową i inną mającą na celu zapewnienie osobie chorej podstawowych potrzeb życiowych.

¹ red. Rożek – Lesiak, Rodzina w wielkim mieście, jej problemy i sposoby ich rozwiązywania, Zabrze 1998, s.50.

Prowadząc diagnozę potrzeb mieszkańców gminy Buczkowice, od 2004 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach rozszerzył swoje działania na rzecz osób chorych realizując usługi opiekuńcze nie tylko dla osób chorych, niepełnosprawnych ale także osób starszych wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu. W przypadku braku opieki ze strony rodziny, konieczności zapewnienia osobie chorej lub starszej prawidłowej, całodobowej opieki, Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje i umieszcza osoby w Domach Pomocy Społecznej.

Osoby wymagające fachowej opieki medycznej są kierowane do zakładów pielęgnacyjno – opiekuńczych, które mają na celu zapewnienie rehabilitacji i maksymalne usprawnienie osoby chorej w codziennym funkcjonowaniu. Osoby terminalnie chore mogą znaleźć prawidłową opiekę medyczną na oddziale paliatywnym Szpitala Kolejowego w Bielsku – Białej. Natomiast osoby ciężko chore wymagające ciągłej, całodobowej opieki znajdują pomoc w Hospicjum w Bielsku – Białej na ul. Armii Krajowej.

Ważną kwestią, wymagającą dalszego rozwoju jest współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w zakresie diagnozowania potrzeb osób chorych, pozyskiwania stosownych dokumentów na orzecznictwo, realizacji recept. Dużą grupę osób chorych na terenie gminy Buczkowice stanowią osoby starsze. Nieocenioną, a bogatą formą wsparcia tych osób jest dla Ośrodka Pomocy Społecznej współpraca z kołem emerytów i rencistów, szczególnie w Buczkowicach, które podjęło inicjatywę wspierania osób starszych, chorych, potrzebujących. Działania polegają na odwiedzinach tychże osób i wsparciu ich rozmową, obecnością drugiego człowieka, zainteresowaniem ich kłopotami.

Cel strategiczny - tworzenie warunków umożliwiających osobom długotrwale i ciężko chorym godne funkcjonowanie i akceptację swojej choroby

Cele operacyjne:

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb osobom długotrwale i ciężko chorym,
- pomoc w pokonywaniu barier w prawidłowym, codziennym funkcjonowaniu osób chorych,
- diagnozowanie bieżących potrzeb osób długotrwale i ciężko chorych,

Realizacja zadań:

- wsparcie finansowe, duchowe i psychiczne osób chorych mające wpływ na poprawę stanu funkcjonowania chorego,
- wspieranie osób i rodzin osób długotrwale i ciężko chorych w formie finansowej, rzeczowej i innej mającej na celu zabezpieczenie podstawowych warunków prawidłowej egzystencji,
- współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z instytucjami, organizacjami na rzecz osób długotrwale chorych.

II.2.5. INNE DYSFUNKCJE W RODZINACH KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W BUCZKOWICACH

a) UZALEŻNIENIE OD ALKOHOLU

Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najpoważniejszych problemów. Zjawisko to w naszej gminie stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka mieszkańców gminy i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej.

„Uzależnienie jest tą chorobą, która powoduje, iż mimo bardzo poważnych szkód zdrowotnych i psychospołecznych powodowanych przez picie, osoba nią dotknięta nie potrafi skutecznie powstrzymać się od picia.”¹

¹ Jerzy Melibruda „Ludzie z problemami alkoholowymi” Centrum Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 1996 r. s. 7

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu. W rodzinach, które objęte są pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej, daje się zauważyć stwarzanie sytuacji sprzyjających picu alkoholu, a także zjawisko dziedziczenia alkoholizmu. Szczególnego znaczenia nabiera wzorzec picia alkoholu w rodzinie, niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców, a wymaganiami stawianymi wobec dziecka co do spożywania alkoholu oraz brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. Problem nadużywania alkoholu jest bardzo skomplikowany, gdyż obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji w rodzinie, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne, a nierzadko również problemy z prawem.

Praca z tak zaburzonymi klientami Ośrodka Pomocy Społecznej jest bardzo trudna, długotrwała, często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z alkoholikami pracownikom OPS przychodzi Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Buczkowicach. Z informacji pozyskanych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Buczkowicach wynika, że w 2005 roku Komisja skierowała na badanie do biegłego sądowego celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia – 20 osób z czego u 6 osób stwierdzono uzależnienie od alkoholu. Komisja skierowała 9 wniosków do sądu celem orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego – z czego 1 wniosek oddalono, w 3 przypadkach orzeczono obowiązek leczenia, pozostałe sprawy w toku. Natomiast w 2006 roku Komisja skierowała na badanie do biegłego sądowego 15 wniosków, z czego u 6 osób stwierdzono uzależnienie od alkoholu. Na 16 wniosków skierowanych do sądu w celu orzeczenia obowiązku leczenia, sąd wydał 5 orzeczeń w tym 4 rozpatrzono pozytywnie. Pozostałe sprawy w toku rozpatrywania.

Szczególne uregulowania dotyczące rozwiązywania problemów alkoholowych znajdują się w gminnym programie rozwiązywania problemów alkoholowych, zatwierdzanym uchwałą rady gminy.

b) PRZEMOC W RODZINIE

Jeżeli chodzi o przemoc w rodzinie, to Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach zdiagnozował rodziny dotknięte tą dysfunkcją następująco:

2004 rok – 18 rodzin
2005 rok - 11 rodzin
2006 rok - 6 rodzin

Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach prowadzi pracę socjalną w zakresie diagnozowania oraz działań wspierających osoby i rodziny dotknięte przemocą. Nierzadko pracownicy Ośrodka Pomocy, z powodu poważnych problemów zagrażających członkom rodzin dotkniętych przemocą, musi wejść we współpracę z instytucjami, którymi są: - szkoły, policja, sądy, prokuratura, kuratorzy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku – Białej, Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku – Białej, Pogotowie Opiekuńcze, Ośrodek Adopcyjny - w zależności od rozmiaru i formy przemocy. Są to działania długofalowe i bardzo trudne. Samo diagnozowanie przemocy w rodzinie jest zjawiskiem bardzo trudnym do stwierdzenia. Dodatkowym negatywnym aspektem jest utajenie problemu przez osoby dotknięte przemocą, co ma destrukcyjny wpływ na dalsze funkcjonowanie tych osób.

W rodzinach dotkniętych przemocą bardzo często dochodzi do sytuacji kryzysowych. Placówką, która świadczy pomoc osobom dotkniętym sytuacją kryzysową jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku- Białej. Fachowa i specjalistyczna pomoc polega na interwencji, terapii indywidualnej, terapii grupowej, możliwości uzyskania porady i wsparcia psychicznego w trudnej sytuacji.

c) BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jako dysfunkcja może być podstawą do udzielenia rodzinie pomocy. W teorii pracy socjalnej brak jest definicji tego problemu. Jednak z praktyki pracy socjalnej wynika, że do tej kategorii możemy zaliczyć rodziny które:

- nie potrafią zaspokoić podstawowych potrzeb dzieci,
- nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na swoje dzieci,
- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami,
- ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną – nie potrafią załatwić swoich spraw.

Na terenie gminy Buczkowice, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej również diagnozują występujący problem bezradności rodzin.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m.in. w niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym – zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe, łamanie przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Bezradność może być wynikiem splotu wielu problemów takich jak: niewłaściwe przekazywanie tradycji kulturowych i rodzinnych, ubożenie rodzin, czy też bezrobocie. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jest jedną z przyczyn umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych lub ustanawiania nadzoru sądowego w postaci opieki kuratora sądowego.

Wśród klientów pomocy społecznej w Buczkowicach pomocą ze względu na niewydolność wychowawczą objęto:

- 2004 rok – 11 rodzin,
- 2005 rok – 1 rodzina
- 2006 rok - 23 rodziny

Jak wynika z informacji uzyskanych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Bielsku – Białej Wydział IV Rodzinny i Nieletnich, na terenie gminy Buczkowice zarejestrowano:

w 2005 roku:

- 14 nadzorów kuratora w rodzinie, w tym 26 dzieci
- 3 dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo - wychowawczej
- 8 rodzin zastępczych, w tym 11 dzieci

w 2006 roku:

- 15 nadzorów kuratora w rodzinie, w tym 26 dzieci
- 4 dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej
- 9 rodzin zastępczych, w tym 13 dzieci

W przypadku nadzoru kuratorskiego w rodzinie, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach podejmując działania na rzecz pomocy rodzinie niewydolnej wychowawczo, współpracują z kuratorami rodzinnymi, również i pedagogami szkolnymi. Bezpośrednią opiekę i nadzór nad rodzinami zastępczymi z terenu gminy Buczkowice prowadzą pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku – Białej, chociaż pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej również chętnie udzielają różnorodnego wsparcia naszym rodzinom zastępczym.

d) OCHRONA MACIERZYŃSTWA

Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach znajdują się kobiety w okresie sprawowania opieki i wychowywania dzieci, będące w trudnej sytuacji materialnej. Często są to rodziny wielodzietne, w których matka pozostaje w domu opiekując się dziećmi, a jedynym żywicielem wieloosobowej rodziny pozostaje ojciec dzieci. Ze względu na konieczność wsparcia tych rodzin, pomocą objęto następująco:

- 2004 rok – 12 rodzin, w tym 57 osób w rodzinie
- 2005 rok – 21 rodzin, w tym 116 osób w rodzinie
- 2006 rok - 22 rodziny, w tym 97 osób w rodzinie

e) TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO

Problemy w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego polegają na trudnościach readaptacyjnych tj. powrotu do środowiska, prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, zabezpieczeniu własnych potrzeb życiowych. Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej, w ostatnich latach pomocą objęto następującą liczbę osób:

- 2004 rok – 6 osób, w tym 10 osób w rodzinie
- 2005 rok – 4 osoby, w tym 4 osoby w rodzinie
- 2006 rok - 2 osoby.

Wychodząc naprzeciw problemom readaptacyjnym osób opuszczających zakłady karne, Śląska Fundacja ETOH uruchomiła ośrodek readaptacyjny w Bielsku – Białej. Mieszkańcy Ośrodka mają zapewnioną pomoc i opiekę psychologiczną, prawną, socjalną, pomoc w sprawie doradztwa zawodowego i poszukiwania pracy.

f) BEZDOMNOŚĆ

Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”.

Bezdomny to człowiek nie posiadający własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mający możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania z różnych przyczyn.¹

Na terenie gminy Buczkowice, problem bezdomności nie jest duży, a jednak pojawiają się jednostki wymagające pomocy w tym zakresie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, bezdomność zdiagnozowano następująco:

- 2004 rok – 3 osoby
- 2005 rok – 2 osoby
- 2006 rok - 2 osoby

Bezdomni najczęściej otrzymywali pomoc w zapewnienia schronienia oraz żywności w Domach dla Bezdomnych w Ustroniu Polanie, w Mariance Rędzińskiej, w Noclegowni w Bielsku- Białej. Osobom tym udzielono pomocy rzeczowej w formie zapewnienia odzieży oraz artykułów higienicznych.

¹ M. Pisarska „ Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Kobiet” [w : Praca socjalna nr 4, s. 39]

III. Ocena

III. 1. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY I ANALIZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Analiza problemów społecznych oraz badanie skuteczności prowadzonych działań i rozwiązań służy podniesieniu efektywności oddziaływań pomocowych. Realizacja zadań ma zapewnić możliwość działań wspierających rodziny i osoby w procesie odzyskiwania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno – ekonomicznych, możliwość sukcesywnego zmniejszania się liczby środowisk uzależnionych od świadczeń pomocy społecznej.

- ▶ Ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w 2004 roku skorzystało - 225 rodzin,
w 2005 roku – 242 rodziny
w 2006 roku – 246 rodzin
Powyższe dane wskazują na nieznaczny wzrost beneficjentów pomocy społecznej.
- ▶ Z analizy problemów społecznych wynika, że dysfunkcją, która występuje w największej liczbie rodzin jest – **bezrobocie**. Ponad sto rodzin i osób rocznie pozostaje objętych pomocą finansową, rzeczową. Wśród osób bezrobotnych większą liczbę stanowią kobiety. Z informacji pozyskanych z Urzędu Pracy wynika, że największa grupa osób bezrobotnych ma wykształcenie zawodowe oraz podstawowe.
- ▶ Kolejną grupą osób wymagających wsparcia instytucji pomocy społecznej są rodziny ubogie.
Jak wynika z badań empirycznych prowadzonych w Polsce nad ubóstwem, jego przyczynami są przede wszystkim: bezrobocie, niskie dochody i nieumiejętne gospodarowanie funduszami. W ostatnich latach zdecydowanie najważniejszą przyczyną ubóstwa w Polsce jest bezrobocie. Z doświadczeń ośrodków pomocy społecznej wynika, że kiedy rozwiązana zostaje kwestia bezrobocia w rodzinie, po pewnym czasie rodzina ta wychodzi z ubóstwa.
- ▶ Niezwykle ważnym problemem społecznym w gminie Buczkowice jest **niepełnosprawność**. Spośród klientów pomocy społecznej są osoby niepełnosprawne ruchowo, intelektualnie, upośledzone umysłowo oraz osoby chore psychicznie
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach wspiera tą grupę osób, mając na względzie dążenie do maksymalnej poprawy i usamodzielnienia w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych. W organizowaniu pomocy osobom niepełnosprawnym współpracuje z Powiatowym Zespołem do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności oraz z organizacjami, stowarzyszeniami, które prowadzą działania w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.
Szczególnie trudną, w pracy socjalnej, jest grupa osób chorych psychicznie, stąd istnieje konieczność poszerzenia działań w obszarze pomocy w formie zorganizowania specjalistycznych usług opiekuńczych. Co z kolei pozwoli na nawiązanie współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej z Poradnią dla Osób Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Olszówce.
- ▶ Ważną dysfunkcją w rodzinach klientów pomocy społecznej w gminie Buczkowice jest **długotrwała choroba**. Wśród tych osób, największą liczbę stanowią osoby starsze, które wymagają szczególnej troski i opieki osób innych, a często też fachowej, specjalistycznej lub całodobowej pomocy.
- ▶ Kolejną dysfunkcją wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach jest uzależnienie od alkoholu. Jest to problem szczególnie trudny, gdyż dotyka on całej rodziny i powoduje niesamowite spustoszenie w budowaniu wzajemnych prawidłowych relacji w rodzinie. Niestety długo trwające procedury sądowo – administracyjne, poza tym

brak stosownych narzędzi w pomocy społecznej w walce z alkoholizmem uniemożliwia sprawne działania pomocowe tak dla osoby uzależnionej jak i osób współuzależnionych.

Wydaje się, iż podjęcie działań w kierunku zapewnienia osobom, z tej grupy ryzyka, pomocy psychologicznej oraz grupy wsparcia dla osób współuzależnionych ograniczyłoby niszczycielskie skutki degradacji społecznej.

- ▶ Skutkiem istnienia problemu alkoholowego w rodzinie jest bardzo często **przemoc domowa**. Tak jak w sferze problemu nadużywania alkoholu, tak też w kwestii przemocy istnieje konieczność posilkowania się pomocą psychologa. Ważnym jest jednak aby już w przypadku podejrzeń występowania przemocy w rodzinie, siły różnych profesji zawodowych zostały sprzęgnięte, co ma na celu całkowite usunięcie dewiacyjnych zachowań i przywrócenie rodziny do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.
- ▶ Ważnym i niepokojącym problemem występującym na terenie gminy Buczkowice, choć nie sięga on dużych rozmiarów, jest **bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego**. Działania pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej wymagają prawidłowej diagnozy, wyznaczenia kierunków pomocy rodzinie, a następnie długotrwałą pomoc skupiającą się przede wszystkim na uczeniu prawidłowych postaw, zachowań, mechanizmów obronnych, akceptowanych w społeczeństwie. Jest to praca szczególnie trudna, gdyż zaburzone funkcjonowanie całej rodziny wymaga działań naprawczych skierowanych na wszystkich członków rodziny. W związku z powyższym Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach jest wnioskodawcą ustanowienia opieki sądowo – kuratorskiej w rodzinach, a w szczególnych przypadkach umieszcza dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
- ▶ Stosunkowo niewielu rodzin w Buczkowicach dotyczy kwestia trudności w **przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego**. Niewielki jest też problem **bezdomności** – dotyczący kilku osób. Dysfunkcje te nie wymagają więc szerokich działań pomocy społecznej.
- ▶ Według rozeznania pomocy społecznej w gminie Buczkowice problem narkomanii wśród klientów tej instytucji pozostaje nie zdiagnozowany.
- ▶ Z diagnozy problemów społecznych w gminie Buczkowice wynika, że wśród rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest wiele rodzin wieloprotymowych, to znaczy takich, w których występuje więcej niż jedna dysfunkcja.

III.2. ZASOBY GMINY BUCZKOWICE, MOGĄCE BYĆ WYKORZYSTYWANE DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na terenie gminy Buczkowice funkcjonują:

- ♦ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- ♦ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- ♦ Gminny Ośrodek Kultury
- ♦ 4 zespoły szkół podstawowych i gimnazjów
- ♦ liceum ogólnokształcące
- ♦ liceum wieczorowe dla dorosłych
- ♦ 3 przedszkola
- ♦ Biblioteka Publiczna w Buczkowicach z filiami oraz biblioteki szkolne.
- ♦ 4 kościoły parafialne
- ♦ Gminny Ośrodek Zdrowia w Buczkowicach z filią w Rybarzowicach
- ♦ Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rybarzowice
- ♦ Towarzystwo Społeczno – Kulturalne „Zagroda”
- ♦ terenowe koła związku emerytów i rencistów w Buczkowicach, Rybarzowicach i Godziszce

Ponadto mieszkańcy gminy Buczkowice będący w trudnej sytuacji życiowej mogą korzystać z instytucji i placówek, znajdujących się poza gminą:

- ♦ Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku- Białej
- ♦ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku- Białej
- ♦ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Bielsku – Białej
- ♦ Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”
- ♦ Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku – Białej
- ♦ Domy Pomocy Społecznej w Bielsku- Białej i powiecie bielskim
- ♦ Komisariat Policji w Szczyrku
- ♦ Ośrodek Readaptacyjny Śląskiej Fundacji ETOH – Błękitny Krzyż w Bielsku – Białej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ♦ zakłady pracy (państwowe i prywatne) w sąsiadujących z gminą Buczkowice miejscowościach oraz w mieście - Bielsko- Biała.

III.3. DEFICYTY W GMINIE BUCZKOWICE, UTRUDNIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- mało miejsc pracy na terenie gminy
  - brak ośrodków wsparcia (dziennego pobytu) dla osób starszych i niepełnosprawnych dorosłych mieszkańców gminy
  - brak całodobowej placówki dla osób starszych – samotnych i chorych
  - brak organizacji pozarządowych (stowarzyszeń i fundacji) działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
-

III.4. CELE GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

4.1. CEL GŁÓWNY:

Poprawa jakości życia mieszkańców, a w szczególności klientów pomocy społecznej gminy Buczkowice – zagrożonych marginalizacją.

4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zmniejszenie niekorzystnych skutków bezrobocia dla osób i rodzin dotkniętych tą dysfunkcją.
2. Systemowe podejście do rodziny - wzmocnienie rodziny stanowiącej najważniejszą grupę oparcia społecznego dla osoby (osób) w trudnej sytuacji życiowej.
3. Objęcie szczególną opieką i pomocą dzieci, które żyją w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności i rodzinach niewydolnych wychowawczo.
4. Zbudowanie systemu wsparcia społecznego dla osób dotkniętych problemem alkoholowym.
5. Zbudowanie systemu wsparcia społecznego dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych.

4.3. KIERUNKI DZIAŁAŃ OBEJMUJĄCE W SZCZEGÓLNOŚCI:

1. Podejmowanie działań mających na celu aktywizację zawodową bezrobotnych poprzez sprawne poruszanie się na rynku pracy oraz organizowanie z udziałem osób bezrobotnych prac interwencyjnych.
2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu /pomoc psychologiczna/.
3. Udzielenie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
4. Opracowanie systemowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz rodzin tej grupy osób, zwiększenie dostępności udziału osób niepełnosprawnych w różnych programach mających na celu usprawnienie funkcjonowania tych osób.
5. Diagnozowanie i ulepszanie możliwości wsparcia i opieki dla osób starszych i chorych na terenie gminy Buczkowice.

III. 5. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII

1. W pierwszym kwartale każdego roku GOPS w Buczkowicach dokonywać będzie aktualizacji diagnozy problemów społecznych w całej gminie.
2. Po każdym półroczu, najpóźniej do 31 lipca każdego roku GOPS w Buczkowicach przedstawi Radzie Gminy raport o stanie realizacji przyjętej strategii z uwzględnieniem skutków społecznych oraz opracowane na jej podstawie programy i projekty.
3. Aktualizowana co roku diagnoza problemów społecznych posłuży do opracowania nowych programów i projektów dotyczących rozwiązywania tych problemów.
4. W pozyskiwaniu i opracowywaniu danych dotyczących problemów społecznych, GOPS współpracować będzie przede wszystkim z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz innymi instytucjami i organizacjami funkcjonującymi na terenie gminy Buczkowice, które posiadają informacje – przydatne do aktualizacji diagnozy problemów społecznych.

Spis tabel zawartych w części II niniejszego opracowania.

Tabela Nr 1	Liczba osób i rodzin objętych pomocą w latach 2004 - 2006
Tabela Nr 2	Rozkład dysfunkcji wśród klientów GOPS Buczkowice
Tabela Nr 3	Struktura wydatków na lata 2004 – 2006
Tabela Nr 4	Bezrobotni w gminie Buczkowice zarejestrowani wg płci
Tabela Nr 5	Bezrobocie jako główny powód korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
Tabela Nr 6	Struktura bezrobotnych w gminie Buczkowice wg poziomu wykształcenia
Tabela Nr 7	Ubóstwo jako jedna z przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
Tabela Nr 8	Niepelnosprawność wśród klientów pomocy społecznej
Tabela Nr 9	Długotrwała lub ciężka choroba wśród klientów pomocy społecznej

Przewodnicząca Rady

Alicja Jędraszewska